

УДК 81'255:(808.7+61)

DOI <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2023-90-11>

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ДІЄВОСТІ ЕКОЛІНГВІСТИЧНОГО ПІДХОДУ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКІЙ ПЛОЩИНІ МЕДИЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ

Поворознюк Р. В.

*доктор філологічних наук, доцент,
професор кафедри теорії і практики перекладу з англійської мови
Навчально-науковий інститут філології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
бульвар Тараса Шевченка, 14, Київ, Україна
orcid.org/0000-0003-3418-6651
rocksol24@i.ua*

Ключові слова:

*еколінгвістичний підхід,
екосистемний переклад,
екопереклад, медичний
переклад, екомедичний
трансжанр, стратегії й
тактики екоперекладу,
інтерференція, гібридність.*

Презентована студія обґрунтовує валідність застосування еколінгвістичного підходу в англо-українській площині медичного перекладу. Еколінгвістика є відносно новим напрямком білінгвальних досліджень, що досліджує роль мови у взаємодії людей та навколишнього середовища для підтримки життєдіяльності, тим самим перетинаючись з біомедичною культурою, що є контекстом реалізації медичного перекладу. Екопереклад, а також теорія екосистемного перекладу, яка його обслуговує, має в своєму обладі низку стратегій і тактик, які природно вбудовуються в функціонал медичного перекладу й віддзеркалюють наступні засадничі принципи: динаміка й баланс; цілісність і актуальність; екоекстетика; перекладацька етика; акцентована єдність/різноманітність. Результатом успішного застосування еколінгвістичного підходу в медичному перекладі є утворення екомедичного трансжанру, тобто дискурсу, який здобуває нові функції саме в процесі відтворення. Метою дослідження було обґрунтування гіпотези про те, що в екомедичному трансжанрі панує очуження мови вихідного тексту на протигагу її одомашненню в мові перекладу, що є одночасно виявом стратегії й віддзеркаленням засадничих принципів екосистемності. Вибір англо-українського напрямку відтворення дозволив прослідкувати вплив інтерференції джерельної біомедичної культури, виникнення інтра- та інтермовної гібридності, що супроводжують реалізацію інформативної функції медичного дискурсу в переломленні крізь еколінгвістичну призму. Поза тим, не можна виключати й комплекс суб'єктивних уподобань перекладача, мети перекладу, умов, цільової аудиторії, типу тексту та перекладацької обізнаності у сфері медицини, які своєю чергою окреслюють застосовані перекладачем стратегії й тактики. З розлогого арсеналу уможлидних моделей цільового тексту, перекладач диференціює елементи єдності/різноманітності, що дають змогу утворити мозаїчне екосистемне середовище, біомедичну культуру цільової мови, шляхом заміни або перетворення існуючих концептів, а у випадку їх відсутності, запозичення бракуючих концептів з джерельного біомедичного лінгвоареалу або їхнього калькування та дескриптивного тлумачення.

THEORETICAL REASONING BEHIND THE USE OF ECOLINGUISTIC APPROACH IN THE ENGLISH-UKRAINIAN DIRECTION OF MEDICAL INTERPRETING

Povoroznyuk R. V.

*Doctor Habilitatus in Translation Studies, Associate Professor,
Professor at the Department of Theory and Practice of Translation from English
Educational and Scientific Institute of Philology
of Taras Shevchenko National University of Kyiv
Taras Shevchenko Boulevard, 14, Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0003-3418-6651
rocksol24@i.ua*

Key words: *ecolinguistic approach; ecosystemic interpreting; ecotranslation; medical interpreting; ecomedical transgenre; strategies and tactics of ecotranslation; interference; hybridity.*

The presented study provides theoretical reasoning for the validity of ecolinguistic approach in the English-Ukrainian direction of the medical interpreting. The ecolinguistics is a relatively new field of bilingual studies dealing with the role of language in the individual's interaction with the environment in order to ensure the sustainability; in this regard, we observe its intersection with biomedical culture, i.e. the context of medical interpreting enacted. The eointerpreting, along with the ecosystemic interpreting theory enabling the former, has on its disposal a range of strategies and tactics naturally built in the functioning of medical interpreting and reflecting the following principles: dynamic and balance; integrity and relevance; ecoaesthetics; interpreter's ethics; accentuated unity/diversity. The successful use of ecolinguistic approach in medical interpreting results in the ecomedical transgenre, i.e. discourse obtaining new functions through rendering. The aim of our study was to substantiate the hypothesis of the ecomedical transgenre abounding in foreignization rather than domestication of the target texts, reflected in the strategy and ruling ecosystemic principles of translation. The choice of English-Ukrainian direction allowed us to trace the source biomedical culture's interference, rise of the intra- and interlinguistic hybridity attending the realization of informative function by the medical discourse viewed through the ecolinguistic prism. However, one cannot exclude the complex of subjective translator's preferences, translation's objective and circumstances, target audience, text type and translator's biomedical knowledge scope delineating the translator's strategies and tactics. Out of a wide range of ideational target text models, the translator differentiates elements of unity/diversity allowing them to produce a mosaiced ecosystem of target biomedical linguoculture by means of replacing or transforming the existing concepts, or whenever they are absent, by means of their borrowing, calquing and descriptive rendering of their equivalents from the source biomedical linguistic habitat.

Постановка проблеми. Еколінгвістика – це доволі новий напрям лінгвістики, який виник на перетині мовознавства та екології у другій половині ХХ століття. Дана субдисципліна зосереджується на фізичних та соціоекологічних контекстах функціонування мови та впливу мови на довкілля та екологію [18, с. 1–2]. Незважаючи на те, що еколінгвістика є новим розділом лінгвістики, очевидно, що вона походить від гіпотези Сепіра–Уорфа про лінгвістичний релятивізм (як мова людини впливає на її сприйняття світу) або навіть від поглядів Вільгельма фон Гумбольдта на взаємозалежність мови й світу. У цьому й про-

стежуються корені, що еднають еколінгвістику з концепцією перекладності, яка й уможливило різноманітні вияви міжкультурного посередництва, тлумачення, а в історичній перспективі – розвиток письмового й усного перекладу.

Традиційно виокремлюють три аспекти вивчення еколінгвістики:

1) інтралінгвальний аспект стосується культури мови, стилістики та риторики. Він пов'язаний із дослідженнями комунікативних якостей мови. Лінгвісти прагнуть зменшити негативні тенденції у використанні мови та збіднення виразних засобів;

2) інтерлінгвальний аспект досліджує багатомовність, у якій існує окрема етнічна мова. Йдеться про проблеми зникнення мов та зменшення лінгвістичної різноманітності на Землі. Усі мови світу формують надсистему, яка включає природні мови як різновиди універсальної людської мови:

3) транслінгвальний аспект пов'язаний із перекладом та цитуванням іноземних мікротекстів. Він вивчає використання одиниць, засобів та реалій однієї мови в контексті іншої мови, іноземної номенклатури та термінології тощо. Мови мають мирно співіснувати в сучасному світі та транслювати культури шляхом діалогу та міжкультурної комунікації [8, с. 175].

Саме дослідження транслінгвального аспекту еколінгвістики й обумовлює **актуальність** даної праці. Ми визначаємо еколінгвістику як відносно новий напрямок білінгвальних досліджень, що досліджує роль мови у взаємодії людей та навколишнього середовища для підтримки життєдіяльності, тим самим перетинаючись з біомедичною культурою, що є контекстом реалізації медичного перекладу.

Мета нашої праці полягає у вивченні особливостей еколінгвістики у двомовній (транслінгвальній площині) для доведення дієвості її інструментарію (стратегій і тактик) у вирішенні проблем медичного перекладу. Крім того, для нас важливим було обґрунтування гіпотези про те, що в екомедичному трансжанрі панує очуження мови вихідного тексту на противагу її одомашненню в мові перекладу, що є одночасно виявом стратегії й віддзеркаленням засадничих принципів екосистемності.

Відповідно до мети роботи були визначені наступні **завдання**:

– дослідити теоретичні аспекти еколінгвістики, екологічного перекладу та екологічного дискурсу, а також виокремити різні підходи до їх тлумачення;

– визначити домінантні перекладацькі стратегії та тактики еколінгвістики, які можуть бути застосовані в медичному перекладі;

– провести порівняльно-перекладацький аналіз оприявлення інтерлінгвального та транслінгвального аспектів еколінгвістики, що призводить до виникнення екомедичного трансжанру.

Предмет та об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є **екопереклад**, що має в своєму обладі низку стратегій і тактик, які природно вбудовуються в функціонал медичного перекладу й віддзеркалюють наступні засадничі принципи: динаміка й баланс; цілісність і актуальність; екоекстетика; перекладацька етика; акцентована єдність/різноманітність. Результатом успішного застосування еколінгвістичного підходу

в медичному перекладі є утворення **екомедичного трансжанру**, тобто дискурсу, який здобуває нові функції саме в процесі відтворення. Предметом слугує валідність застосування еколінгвістичного підходу в англо-українській площині медичного перекладу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Екоперекладознавство – це нова перекладознавча парадигма, що прийшла зі Сходу, з Китаю. Екоперекладознавство намагається інтерпретувати й досліджувати переклад з позицій екохолізму, а не з позицій лінгвістики, літератури, культурології, комунікації, скопосу, фемінізму, ідеології тощо [15, с. 116].

Виходячи з вищесказаного, екоперекладознавство буде системою дискурсу, базуючись на екопричині та дотримуючись макроскопічної екопричини, яку можна охарактеризувати наступним чином:

- 1) наголошувати на цілісності й актуальності;
- 2) шукати динаміку та баланс;
- 3) віддзеркалювати екоестетику;
- 4) слідувати перекладацькій етиці;
- 5) підкреслювати єдність/різноманітність [14, с. 12].

Зв'язок між еколінгвістикою та перекладознавством виявлено в теорії екосистемного перекладу [17, с. 12], що охоплює «екологію перекладу» або «переклад екології». Із цієї точки зору, переклад розглядають у процесі очуження мови вихідного тексту на противагу її одомашненню в мові перекладу [13, с. 1].

Вибір стратегії перекладу залежить, крім суб'єктивних уподобань перекладача та типу тексту оригіналу, від багатьох об'єктивних факторів, до яких, на думку Л. В. Коломієць, належать: 1) цільова аудиторія перекладу та стан цільової полісистеми; 2) кількість наявних перекладів певного твору в цільовій літературі [6, с. 552].

Перекладацька стратегія – це план, програма, основна лінія поведінки, що допомагає розв'язувати проблеми перекладу, тоді як тактика – це засіб досягти мети перекладу, який не може бути ідентичним для різних видів перекладу. Тактику перекладу інтерпретують як «конкретизацію стратегії перекладу на підставі врахування виду перекладу та умов діяльності перекладача. Якщо стратегію перекладу можна апіорі визначити як загальну мету, надзадачу, завдання-максимум перекладацької діяльності, то тактика завжди конкретна» [9, с. 43].

Різні рівні еквівалентності залежать від обсягу змісту інформації вихідної мови, що зберігається при перекладі. З лінгвістичної точки зору можна виокремити три типи еквівалентності мовних одиниць: а) повна еквівалентність; б) часткова еквівалентність; та в) хибна еквівалентність (безеквівалентність). Повна еквівалентність

досягається, якщо лексема мови оригіналу схожа або повністю збігається з зовнішніми формами слова мови перекладу [3, с. 200]. Прикладами повної еквівалентності екологічних термінів є наступний перелік: аеробний – aerobic, гербіцид – herbicide, іммобілізація радіоактивних відходів – immobilization of radioactive wastes [2, с. 11, 37, 56]. Явище часткової еквівалентності при перекладі термінів трапляється, коли зовні схожі лексеми вихідної та цільової мов не збігаються за значеннями певних семантичних структур. Це часткові псевдоінтернаціоналізми, прикладами яких є: regular – регулярний і закономірний, control – контроль і керування, selection – селекція і вибір [5, с. 409]. Безеквівалентні терміни називають поняття (явища), які не функціонують у сфері мови перекладу з певних причин. Наприклад: greentailing – 1. бізнес з продажу екологічно чистої продукції населенню; 2. практика використання екологічно безпечних методів для ведення бізнесу, який продає продукцію населенню [1, с. 134]; motherless meat – штучне м'ясо. Серед способів перекладу безеквівалентних термінів виокремлюють: калькування, транслітерацію, описовий переклад, інверсію тощо.

Проілюструймо відзначений нами перетин царин екоперекладу та медичного перекладу на прикладі наступного фрагменту. У статті *The Guardian: 'We pray for rain': Ethiopia faces catastrophic hunger as cattle perish in severe drought* ми також виокремили речення, які стосуються змін клімату та містять терміни з царини екології та знайшли паралельну українську статтю від *Новини Live: Мільйони людей можуть постраждати від катастрофічного голоду: нова криза в Ефіопії*. Заголовки статей значно відрізняються, в українському тексті відсутня пряма мова та робиться наголос на людях, які можуть постраждати від голоду, а не на відсутності дощу, який спричинить голод через загибель великої рогатої худоби, як в оригіналі.

"In a country already grappling with humanitarian strife brought on by civil war, aid workers and local officials say that another crisis is slowly unfolding, as severe drought plagues much of southern and north-eastern Ethiopia. Those years brought drought-provoked crises to Ethiopia that saw millions go hungry, and some die from starvation" [12]. – «Окрім гуманітарних конфліктів в країні назріває нова криза. **Сильна посуха** вразила більшу частину півдня та північного сходу Ефіопії, що спричинило масову загибель тварин. Як відомо, в ті роки Ефіопія пережила **кризу через посуху**, внаслідок чого мільйони людей голодували, а деякі вмирали» [7].

Ми проаналізували переклад цих речень і з'ясували, що перше речення оригіналу, було

розділено на два прості речення у перекладі. Термін *severe drought* було перекладено за допомогою прямого відповідника *сильна посуха*. Термін *drought-provoked crises* було перекладено описово: *криза через посуху*. В оригіналі підмети є агентивними: *those years brought, Ethiopia that saw*, проте в перекладі це було майстерно відтворено підрядним причинно-наслідковим реченням. У останньому українському реченні фіксуємо додавання: *millions go hungry* – *мільйони людей голодували* та вилучення: *some die from starvation* – *деякі вмирали*.

Більшою мірою нас зацікавив вжитий у фрагменті біомедичний концепт *plague* (чума, пошесть), що набув ознак дієслова-присудка в підрядному реченні. В українському перекладі його метафоричне вживання було дещо переосмислене, хоч зв'язок із біомедичною картиною світу зберігається, адже *plague* відтворено особовою формою дієслова «вражати», що часто супроводжує іменники «хвороба», «інфекція», «епідемія».

На вибір стратегії й тактики перекладу впливають тип тексту (словникова стаття, анотація, екологічний звіт, художній текст та публіцистична стаття) та тип лексики (терміни, реалії, символи чи терміни-концепти). Серед основних способів перекладу термінів виокремлюємо словниковий відповідник, транскодування, калькування та описовий переклад.

Вживання екобіомедичної термінології не є жорстко детермінованим, і в українському перекладі зустрічаються вилучення, описовий переклад та синонімія для спрощення інформації та уникнення повторів. Наше спостереження пояснюється тим, що публіцистичні тексти загалом характеризуються вживанням експресивно-емоційної та культурно-маркованої лексики.

*"For many, that will be a death sentence." We learned last week that certain fossil fuel producers were fully aware in the 70s that their core product was **baking our planet**, Guterres says" [20]. – "Ми наблизилися до зростання на рівні 2.8°C. Деякі регіони нашої планети стануть непридатними для життя і для багатьох це стане смертельним вироком", – наголосив Гутерреш. Минулого тижня ми дізналися, що певні виробники викопного палива у 70-х роках повністю усвідомлювали, що їхній основний продукт **випікає нашу планету**" [10].*

У цьому прикладі спостерігаємо перетин еко- та біомедичної царини шляхом апелювання до концептів безпосередньої каузації (життя-смерть), що завжди мають акцентований емоційно-експресивний характер, та метафоричне слововживання *to bake planet* (*випікати планету*), що навіть згадку про нацистські концентраційні «табори смерті», де ув'язнених спалювали живцем. У перекладі спостерігаємо вживання прямих,

послівних відповідників, що у випадку останнього евокативного слововживання призводить до втрати алюзивного компонента.

Так само в наступному наведеному фрагменті перекладачі не розгледіли асоціації кліматичної кризи з пандемією, яку намагалися впровадити автори статті. Таким чином, емоційно-експресивний ефект підсилювальних (акцентувальних) компонентів *deep into* (в (саме) жерло), *barely within reach* (не за горами) був повністю втрачений.

“*Report at Cop27 shows the world is now deep into the climate emergency, with the 1.5C heating limit ‘barely within reach’*” [16]. – “*У день відкриття кліматичного саміту Організації Об’єднаних Націй Cop27 у Єгипті Всесвітня метеорологічна організація (ВМО) ООН оприлюднила результати свого звіту, який свідчить про глибоку кліматичну кризу, у якій перебуває уся планета*” [4].

Так само, відзначається перерозподіл інформативного змісту. Так, в українському реченні очевидна увага до відтворення реалій: повної назва організації (*Організація Об’єднаних Націй*), джерела інформації *Всесвітня метеорологічна організація (ВМО)*, події (*кліматичний саміт Cop27*) та місця її проведення (*Єгипет*), переважна частина яких відсутня в оригіналі, проте відсутня згадка про встановлену межу глобального потепління (*1.5C heating limit*), яка «вже не за горами».

Висновки. Вибір англо-українського напрямку відтворення дозволив прослідкувати вплив інтерференції джерельної біомедичної культури, виникнення інтра- та інтермовної гібридності, що супроводжують реалізацію інформативної функції медичного дискурсу в переломленні кризь еколінгвістичну призму.

Поза тим, не можна виключати й комплекс суб’єктивних уподобань перекладача, мети перекладу, умов, цільової аудиторії, типу тексту та перекладацької обізнаності у сфері медицини, які своєю чергою окреслюють застосовані перекладачем стратегії й тактики. З розлогого арсеналу уможлиднених моделей цільового тексту, перекладач диференціює елементи єдності/різноманітності, що дають змогу утворити мозаїчне екосистемне середовище, біомедичну культуру цільової мови, шляхом заміни або перетворення існуючих концептів, а у випадку їх відсутності, запозичення бракуючих концептів з джерельного біомедичного лінгвоареалу або їхнього калькування та дескриптивного тлумачення.

Перспективи подальших розробок. Наше дослідження є першою спробою застосування еколінгвістичного підходу до відтворення біомедичних концептів. У майбутньому результати зіставного перекладацького аналізу можуть бути підкріплені корпусними розвідками та експрапольовані на інші напрямки перекладу. Отри-

мані таким чином дані будуть використовуватися у викладанні курсів теорії та практики перекладу, жанрових теорій перекладу та зіставної стилістики й термінознавства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабич О. А. Прагмалінгвістичні особливості відтворення телескопічних одиниць у текстах ЗМІ при перекладі з англійської мови на українську. Київ, 2020. 173 с. URL: https://ktpam.kpi.ua/sites/default/files/img/%20%20%D0%B4%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20%20%D0%B1%D0%B8%D1%87%20%D0%9E.%20%D0%90.%2C%20%D0%A2%D1%96%D0%BA%D0%B0%D0%BD%20%D0%AF.%20%D0%93_4.pdf
2. Дудар Т. В. Українсько-англійський та англо-український словник з екологічної безпеки / Т. В. Дудар, О. О. Письменна, В. П. Заскалета. Київ : Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2011. 244 с.
3. Ірхіна М. П. Деякі особливості перекладу економічних термінів з англійської мови українською. *Маріупольський молодіжний науковий форум: традиційні й новітні аспекти дослідження і викладання іноземних мов і літератури* : II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція студентів, аспірантів і молодих учених, 28 квітня 2015 р. : тези доповідей. Маріуполь, 2015. С. 199–202.
4. Кагал М. Три речі, які мають знати світові лідери під час COP27, – думка кліматолога. *Новини Live*. 2022. Листопад. URL: <https://society.novyny.live/ecology/tri-veshchikotorye-dolzhy-znat-mirovye-lidery-vo-vremya-cop27-mnenie-klimatologa-63549.html>
5. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.
6. Коломієць Л. В. Концептуально-методологічні засади сучасного українського поетичного перекладу (на матеріалі перекладів з англійської, ірландської та американської поезії): Монографія / Лада Володимирівна Коломієць. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2004. 522 с.
7. Корольова А. Мільйони людей можуть постраждати від катастрофічного голоду: нова криза в Ефіопії. *Новини Live*. 2022. Січень. URL: <https://society.novyny.live/ecology/millionyliudei-mogut-postradat-ot-katastroficheskogogoloda-novy-krizis-v-efiopii-37174.html>
8. Семенець О. О. Лінгвоекологія та проблеми мовного вираження суспільних цінностей.

- Нова філологія : збірник наукових праць*. Запоріжжя : Видавництво Запорізького національного університету, 2013. № 58. С. 174–177.
9. Сітко А. В. Вступ до перекладознавства : контекст лекцій. Київ : НАУ, 2016. 44 с.
 10. Слободянюк Т. Глобальна температура зростає: світ заграє з кліматичною катастрофою, – генсек ООН. *Новини Live*. 2023. Січень. URL: <https://world.novyny.live/globalna-temperatura-zrostaie-svit-zagraie-z-klimatichnoiu-katastrofoiu-gensek-oon-73106.html>
 11. Dalton D. US / DOE Awards \$38 Million For Used Nuclear Fuel Projects. *Nucnet*. 2022. October. URL: <https://www.nucnet.org/news/doe-awards-usd38-million-for-used-nuclear-fuel-projects-10-2-2022>
 12. Davies L. ‘We pray for rain’: Ethiopia faces catastrophic hunger as cattle perish in severe drought. *The Guardian*. 2022. January. URL: <https://www.theguardian.com/global-development/2022/jan/30/we-pray-for-rain-ethiopia-faces-catastrophic-hunger-as-cattle-perish-in-severe-drought>
 13. Diamanti L. Eco-Translation: Raising Ecological Awareness in Translation, in Lucia Abbamonte and Flavia Cavaliere (eds.), 2022. URL: <https://doi.org/10.6092/issn.1974-4382/15556>, ISSN 1974-4382.
 14. Hu, G. S. Understanding Eco-Translatology. *Chinese Translators Journal* 6, 2008. P. 11–15.
 15. Hu, G., Tao, Y. Eco-Translatology: A New Paradigm of Eco-translation – A Comparative Study on Approaches to Translation Studies. *Introduction To Text Linguistics*, 2016. P. 115–132. URL: http://cms.ewha.ac.kr/user/erits/download/review_6/6.pdf
 16. King A. 3 things a climate scientist wants world leaders to know ahead of COP27. *The Conversation*. 2022. November. URL: <https://theconversation.com/3-things-a-climate-scientist-wants-world-leaders-to-know-ahead-of-cop27-193534>
 17. Lynes, P. Ecologies of Translation, Translations of Ecologies: Between Ecological Linguistics and Translation Studies, The Ecological Linguistics Association, 2012. URL: www.ecoling.net/articles
 18. Stanlaw, J. Ecological Linguistics. In *The International Encyclopedia of Linguistic Anthropology*, J. Stanlaw (Ed.), 2020. URL: <https://doi.org/10.1002/9781118786093.iela0110>
 19. Svedäng H. Five options for restoring global biodiversity after the UN agreement. *The Conversation*. 2022. December. URL: <https://theconversation.com/five-options-for-restoring-global-biodiversity-after-the-un-agreement-196835>
 20. Wearden G. UN's Guterres: Big oil peddled big lie on climate change. *The Guardian*. 2023. January. URL: <https://www.theguardian.com/business/live/2023/jan/18/davos-day-2-zelenskiy-scholz-stoltenberg-guterres-ukraine-tanks-inflation-business-live?filterKeyEvents=false&page=with:block-63c7c7e68f0851381f5b55d7#block-63c7c7e68f0851381f5b55d7>

REFERENCES

1. Babych, O. A. (2020). *Pragmalinguistic features of rendering telescopic units in mass media texts translated from English into Ukrainian* [Prahmalinhvistychni osoblyvosti vidtvorennya teleskopichnykh odynyts' u tekstakh ZMI pry perekladi z anhliys'koyi movy na ukrayins'ku]. Kyiv. https://ktpam.kpi.ua/sites/default/files/img/%20%20%D0%B4%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%2091%D0%B0%D0%B1%D0%B8%D1%87%20%D0%9E.%20%D0%90.%2C%20%D0%A2%D1%96%D0%BA%D0%B0%D0%BD%20%D0%AF.%20%D0%93._4.pdf
2. Dudar, T. V. (2011). *Ukrainian-English and English-Ukrainian dictionary of environmental security* [Ukrayins'ko-anhliys'kyy ta anhlo-ukrayins'kyy slovnyk z ekolohichnoyi bezpeky]: dictionary. Kyiv: Publishing house of the National Aviation University “NAU-druk”.
3. Irkhina, M. P. (2015). *Some features of economic terms in translation from English into Ukrainian* [Deyaki osoblyvosti perekladu ekonomichnykh terminiv z anhliys'koyi movy ukrayins'koyu]: *Proceedings of the 2nd All-Ukrainian Scientific-Practical Internet-Conference for Students, Postgraduate Students and Young Scientists “Mariupol Young Scientific Forum: Traditional and New Aspects of Research and Teaching Foreign languages and Literatures”*, Mariupol, Ukraine, 199–202 pp.
4. Kagal, M. (2022, November). *Three things the world leaders should know during the COP27, – the climatologist's opinion* [Try rechi, yaki mayut' znaty svitovi lidery pid chas COP27, – dumka klimatologa]. News Live [Novyny Live]. <https://society.novyny.live/ecology/tri-veshchikotorye-dolzheny-znat-mirovye-lidery-vo-vremia-cop27-mnenie-klimatologa-63549.html>
5. Karaban, V. I. (2004). *Translation of the English Scientific and Technical Literature. Grammatical constraints, lexical, terminological and genre-stylistic problems* [Pereklad anhliys'koyi naukovoyi i tekhnichnoyi literatury. Hramatychni trudnoshchi, leksychni, terminolohichni ta zhanrovo-stylistychni problem]. Vinnytsia.
6. Kolomiiets, L. V. (2004). *Conceptual—methodological foundations of the modern Ukrainian poetical translation (based on*

- translations of the English, Irish and American poetry*) [Kontseptual'no-metodolohichni zasady suchasnoho ukrayins'koho poetychnoho perekladu (na materialy perekladiv z anhliys'koyi, irlandskoyi ta amerykans'koyi poeziyi)]: monograph. Kyiv.
7. Koroliova, A. (2022, January). *Millions of people may suffer from catastrophic hunger: new crisis in Ethiopia* [Mil'yony lyudey mozhut' postrazhdaty vid katastrofichnoho holodu: nova kryza v Efiopiyi]. News Live [Novyny Live]. <https://society.novyny.live/ecology/milliony-liudei-mogut-postradat-ot-katastroficheskogogoloda-novyi-krizis-v-efiopii-37174.html>
 8. Semenets, O.O. (2013). *Linguoecology and problems of linguistic expression of social values* [Linhvoekolohiya ta problemy movnoho vyrazhennya suspil'nykh tsinnostey]. *New philology*, (58), 174–177 pp.
 9. Sitko, A. V. (2016). *Introduction to translation studies* [Vstup do perekladoznavstva]: notes of the lectures. Kyiv.
 10. Slobodianiuk, T. (2023, January). *Global temperature is rising: world is flirting with climate catastrophe, – UN Secretary General* [Hlobal'na temperatura zrostaye: svit OON zahraye z klimatychnoyu katastrofoyu, – hensek OON]. News Live [Novyny Live]. <https://world.novyny.live/globalna-temperatura-zrostaie-svit-zagraie-z-klimatichnoiu-katastrofoiu-gensekoon-73106.html>
 11. Dalton, D. (2022, October). US / DOE Awards \$38 Million For Used Nuclear Fuel Projects. *Nucnet*. <https://www.nucnet.org/news/doe-awards-usd38-million-for-used-nuclear-fuel-projects-10-2-2022>
 12. Davies, L. (2022, January). ‘We pray for rain’: Ethiopia faces catastrophic hunger as cattle perish in severe drought. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/global-development/2022/jan/30/we-pray-for-rain-ethiopia-faces-catastrophic-hunger-as-cattle-perish-in-severe-drought>
 13. Diamanti, L. (2022). Eco-Translation: Raising Ecolinguistic Awareness in Translation. In Lucia Abbamonte and Flavia Cavaliere (eds.) *Updating Discourse/s on Method/s, mediAzioni* 34:A184-A198. <https://doi.org/10.6092/issn.1974-4382/15556>, ISSN 1974-4382
 14. Hu, G. S. (2008). Understanding Eco-Translatology. *Chinese Translators Journal*, 6, P. 11–15.
 15. Hu, G., Tao, Y. (2016). Eco-Translatology: A New Paradigm of Eco-translation – A Comparative Study on Approaches to Translation Studies. *Introduction To Text Linguistics*, P. 115–132. http://cms.ewha.ac.kr/user/erits/download/review_6/6.pdf
 16. King A. (2022, November). 3 things a climate scientist wants world leaders to know ahead of COP27. *The Conversation*. 2022. November. <https://theconversation.com/3-things-a-climate-scientist-wants-world-leaders-to-know-ahead-of-cop27-193534>
 17. Lynes, P. (2012). Ecologies of Translation, Translations of Ecologies: Between Ecolinguistics and Translation Studies, *The Ecolinguistics Association*. www.ecoling.net/articles
 18. Stanlaw, J. (2020). Ecolinguistics. In J. Stanlaw (Ed.) *The International Encyclopedia of Linguistic Anthropology*. <https://doi.org/10.1002/9781118786093.iela0110>
 19. Svedäng H. (2022, December). Five options for restoring global biodiversity after the UN agreement. *The Conversation*. <https://theconversation.com/five-options-for-restoring-global-biodiversity-after-the-un-agreement-196835>
 20. Wearden G. (2023, January). UN's Guterres: Big oil peddled big lie on climate change. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/business/live/2023/jan/18/davos-day-2-zelenskiy-scholz-stoltenberg-guterres-ukraine-tanks-inflation-business-live?filterKeyEvents=false&page=with:block-63c7c7e68f0851381f5b55d7#block-63c7c7e68f0851381f5b55d7>